BERLINGSKE
2. SEKTION LØRDAG 11. JULI 2020

ESSAY

Mikkel Vedby Rasmussen

Efter coronakrisen: Vestens sikkerhed vil blive afgjort af forholdet til Rusland, Indien og Kina

Vladimir Putin står i den privilegerede situation, at han kan se både mod Øst og mod Vest, og det lægger pres på Vesten, der i stigende grad må se mod Indien for at balancere truslen fra et stadigt stærkere Kina.

15. juni 2020 ledte oberst Santosh Babu sine soldater fra den indiske hær til den kinesiske lejr højt oppe i Himalaya. I nogle dage havde indiske og kinesiske styrker stødt sammen i det omstridte grænseområde mellem de to lande. Grænsen er frontlinjen fra krigen mellem de to lande i 1962, og siden er den indiske og kinesiske hær stødt sammen langs grænsen mellem Tibet og Indien. Derfor var oberst Babu og hans folk ikke bevæbnede, da de mødtes med kineserne for at få dem til at opgive deres lejr, som inderne mente lå på den forkerte side af grænsen.

Ifølge India Today ventede de kinesiske soldater med køller lavet af hegnspæle omviklet med pigtråd. I tre timer sloges de kinesiske og indiske soldater, mens nattens mørke bredte sig mellem bjergene. Da inderne til sidst trak sig tilbage, var oberst Babu dræbt. I de følgende dage kunne det indiske militær offentliggøre, at i alt 20 soldater var døde i sammenstødet med kineserne, mens et ukendt antal var taget til fange af den kinesiske hær. Kina har været tavs om sine tab.

15. juni blev det muligt for danskere at rejse til Tyskland, Island og Norge. Mens danskerne fulgte med i hvilken grænse, der nu blev åbnet, og hvilken sektor, der nu kunne komme tilbage på arbejde, var der ikke megen opmærksomhed til overs for næve- og køllekamp i Himalaya. Kampen i tusmørket er en af de historier, som vi ikke bemærkede, mens vi var optaget af coronakrisen.

Oberst Babu og Franz Ferdinand

Bjergkæder dannes, hvor jordens tektoniske plader støder sammen, og Himalaya ligger, hvor de euroasiatiske og indiske plader mødes. I Udenrigsministeriet holder man af at tale om udenrigspolitikkens pladetektonik. Den metafor er blevet så skamredet af dovne taleskrivere, at den er blevet en kliche; men den udtrykker en grundlæggende sandhed og en ligeså grundlæggende misforståelse. Nemlig at de store bevægelser i verdenspolitikken er voldsomme og uafvendelige som de tektoniske pladers bevægelse.

Misforståelsen er, at de er langsomme. Det tager tid for pladerne at bygge pres op, ja vist, men når forandringen sker, er det jordskælv og vulkanudbrud, vi taler om. Så når

udenrigspolitikkens plader bevæger sig mod hinanden, er konsekvenserne af tilsyneladende mindre begivenheder voldsomme. Nedskydningen af den østrigske ærkehertug i Sarajevo i sommeren 1914, der udløste Første Verdenskrig, eller Cubakrisen i 1962, der bragte Sovjetunionen og USA på randen af atomkrig, er sådanne begivenheder. Oberst Babu var ikke det første offer i en verdenskrig, men han blev dræbt i, hvad der kan være et af de første skælv i forholdet mellem de asiatiske stormagter og Vestens forhold til dem, som vil sætte scenen for det 21. århundredes geopolitik.

»Vesten kan ikke gøre noget ved, at Rusland på grund af sin geografi altid kan vælge, om det vil svinge mod Øst eller Vest,« skriver Mikkel Vedby Rasmussen. På billedet Ruslands præsident Vladimir Putin og Kinas præsident Xi Jinping. Foto: AFP Photo / POOL / Greg Baker

Vesten tøver

Indien, Kina og Rusland udgør størstedelen af det euroasiatiske kontinent og er sammenlagt hjem for 2,8 milliarder mennesker. Vesten må i dag forholde sig til Rusland, Indien og Kina som andet end regionale magter. Med Brexit havde Storbritannien forestillet sig, at man kunne vende tilbage til det Asien, som Brexit-tilhængere følte, de havde forladt, da Storbritannien meldte sig ind i EF i 1973. Men Asien havde forandret sig.

> Putins geopolitiske ønskedrøm er at være den, som både Vesten og Kina bejler til.

I stedet for den store handelsaftale med Kina, som de konservative havde drømt om, måtte premierminister Boris Johnson forbyde Huawei at få afgørende indflydelse på det britiske 5G-net. Efter at Kina overtog kontrollen med Hongkong med en ny sikkerhedslov, har Johnson tilbudt Hongkong-borgere med britiske papirer ophold i Storbritannien.

Disse begivenheder har udstillet, at Kina har en indflydelse i Vesten, som landet ikke havde for 50 eller 20 år siden. Men det er også et udtryk for, at Vesten endnu ikke er parat til at udnævne Kina til en fjende på linje med Sovjetunionen, at Storbritannien og USA ikke har indkaldt til hastemøde i FNs sikkerhedsråd. Det kan godt være, at man i Vesten har opgivet, at Kina skulle blive som os, men vi har endnu ikke opgivet at få en forståelse med kineserne. En af grundene til, at Vesten tøver med en egentlig konfrontation over for Kina, er, at Kina er en del af globale værdikæder, som ville blive brudt, hvis det kom til søslag i farvandet ud for Hongkong. Men disse kæder er blevet løsnet under Trumps præsidentperiode. Coronakrisen viste, hvor sårbar vestlig økonomi var over for en nedlukning af grænserne og, ikke mindst, en nedlukning af Kina. Efterhånden som vestlige firmaer finder andre samarbejdspartnere eller tager produktion hjem, vil Kinas magt blive udfordret og Kina økonomi blive undergravet.

Indien står til at samle den økonomiske vækst op. Fordi Indien er et demokrati, har det ikke gennemført den etbarnspolitik, som kommunistpartiet indførte i Kina, og som er endnu et eksempel på en planøkonomisk idé, der virker som en rigtig god tanke, når man gennemfører den, men senere viser sig at efterlade landet med en pensionsbyrde for forældrene, som deres ene barn ikke kan samle op. Indien har således en befolkning på størrelse med den kinesiske, men den er yngre, og derfor er arbejdskraften billigere. Som verdens største demokrati er Indien heller ikke en ideologisk belastning på samme måde, som Kina er ved at blive. Og med en engelsktalende befolkning er interaktionen med Vesten langt mindre kompliceret.

Det varer ikke længe, før alle de kommunalbestyrelser, VL-grupper (virksomhedsleder-grupper, red.) og politikere, som er taget til Kina for at blive imponeret over fremskridtet, vil tage til Indien i stedet. Sammenstødet i Himalaya skal også ses i den forbindelse. Rivaliseringen mellem de to asiatiske stormagter tager til. Coronakrisen synes at have gjort regimet i Beijing stålsat på at sætte sig igennem både internt og eksternt, og et mindre sammenstød med det indiske militær skal ses som en del af samme sikkerhedsoperation som undertrykkelsen af frihedsrettighederne i Hongkong.

Vesten kan således drømme om Indien som en allieret, der har befolkningen og vækstpotentialet til at balancere Kina. Boris Johnson fulgte sit forbud mod Huaweis store rolle i det britiske 5G-projekt op med et forslag om at inddrage Indien sammen med Sydkorea, Japan og Australien i et samarbejde med de demokratiske G7-lande. Det forslag kan kun blive til noget, hvis USA accepterer det, og amerikanerne vil ikke foretage sig noget meningsfyldt på det udenrigspolitiske område på denne side af efterårets præsidentvalg. Men Johnsons idé er udtryk for en strømning i vestlig politik, som søger allierede mod Kina.

Putins ønskedrøm

Hvordan den vestlige tilnærmelse til Indien kommer til at foregå, vil være et af de områder, som man skal holde meget nøje øje med efter det amerikanske præsidentvalg. Selvom Johnson gerne vil udvide G7 med en række asiatiske demokratier, afviste han Donald Trumps idé om at invitere Rusland tilbage i gruppen af industristormagter, som landet blev smidt ud af efter invasionen af det østlige Ukraine. Men Rusland er det andet oplagte sted for Vesten at kigge hen, hvis man ønsker at balancere Kina. På grund af beskyldningerne om, at Rusland hjalp ham med at blive valgt, har Trump aldrig kunnet mødes med Putin uden at blive beskyldt for at mødes med sin føringsofficer. Derfor har amerikansk politik reelt fortsat i sporet fra Obama med militær oprustning i Europa og en række love, der skulle begrænse russisk indflydelse. Senest har de amerikanske myndigheder tvunget det russiske globale TV-selskab Russia Today til at registrere sig som en repræsentant for en fremmed magt, snarere end et nyhedsbureau.

Hvad vi måske heller ikke har lagt mærke til i iveren efter at komme til frisør og på cafe efter nedlukningen er, at russerne ved en folkeafstemning har godkendt at ændre forfatningen, så Putin kan fortsætte som præsident til 2036. Om Putin forbliver præsident, til han er 83 år, er mindre væsentligt, end at russerne har givet ham lov. Rusland ligner Kina i den forstand, at det er et land, hvor borgerne bliver ledet, snarere end et land, hvor borgerne vælger en leder som i Vesten eller i Indien. Derfor har Rusland og Kina allieret sig, når det handlede om at fastholde regeringers ret til at undertrykke deres befolkning - f.eks. i Syrien.

Frankrigs præsident Macron håber tydeligvis på at kunne charmere Putin til en eller anden form for samarbejde. 27. juni holdt de to præsidenter et videomøde, hvor de bla. besluttede at fortsætte nogle arbejdsgrupper om europæisk sikkerhed og styrkelsen af FN. Macron har tidligere talt for, at NATO skulle holde op med at være fornærmet over, at Rusland invaderede det østlige Ukraine og finde en løsning. Hvis en kommende amerikansk regering virkelig ønsker at bruge Rusland til at balancere Kina, kan den beslutte at anerkende annekteringen af Krim og love Rusland, at Ukraine og Georgien ikke bliver optaget i NATO.

Putin vil helt sikkert gerne tage imod den udstrakte hånd, men næsten lige så sikkert ikke give noget igen. Vestlige strateger har siden Murens fald forsøgt at overbevise russerne om, at de har flere interesser tilfælles med Vesten end med Kina og smådiktatorer som Syriens Assad. Det er ikke lykkedes. Vesten kan håbe at kunne vinde det argument, hvis Kina virker for stærk og for truende på Ruslands østgrænse, men Vesten kan ikke gøre noget ved, at Rusland på grund af sin geografi altid kan vælge, om det vil svinge mod Øst eller Vest. Putins geopolitiske ønskedrøm er at være den, som både Vesten og Kina bejler til.

Den konkurrence kan Vesten næppe vinde, og så er den klogeste strategi måske ikke at give Putin flere kort på hånden end nødvendigt ved at prøve at forhandle sig til en pris for et bedre forhold, som aldrig vil blive rigtig alligevel.

Vestens sikkerhed vil blive afgjort af forholdet til Rusland, Indien og Kina. Og forholdet de tre lande imellem vil blive afgjort af, hvordan de allierer sig med Vesten. Som sammenstødet mellem de kinesiske og indiske soldater i Himalaya er det et håndgemæng i tusmørke, som hurtigt bliver overset i pandemiens tid, men det vil sætte rammerne for udenrigspolitikken i det 21. århundrede.

Mikkel Vedby Rasmussen er professor ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet